

“İstinaf mahkemelerinin görevini düzenleyen 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 280 ve devamındaki yasal düzenlemeler aşağıdaki şekildedir:

Madde 280; (1) Bölge adliye mahkemesi, (...) (1) dosyayı ve dosyayla birlikte sunulmuş olan delilleri inceledikten sonra;

a) İlk derece mahkemesinin kararında usule veya esasa ilişkin herhangi bir hukuka aykırılığın bulunmadığını, delillerde veya işlemlerde herhangi bir eksiklik olmadığını, ispat bakımından değerlendirmenin yerinde olduğunu saptadığında istinaf başvurusunun esastan reddine, 303. maddenin birinci fıkrasının (a), (c), (d), (e), (f), (g) ve (h) bentlerinde yer alan ihlallerin varlığı hâlinde hukuka aykırılığın düzeltilerek istinaf başvurusunun esastan reddine, (2)(3)

b) (Ek: 20/7/2017-7035/15 md.) Cumhuriyet savcısının istinaf yoluna başvurma nedenine uygun olarak mahkumiyete konu suç için kanunda yazılı cezanın en alt derecesinin uygulanmasını uygun görmesi hâlinde, hukuka aykırılığın düzeltilerek istinaf başvurusunun esastan reddine,

c) (Ek bent: 17/10/2019-7188 S.K./27. md) Başka bir araştırmaya ihtiyaç duyulmadan cezayı kaldıran veya cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsî sebeplere ya da şahsî cezasızlık sebeplerine bağlı olarak daha az ceza verilmesini veya ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmesini gerektiren hâllerde, hukuka aykırılığın düzeltilerek istinaf başvurusunun esastan reddine,

d) (Ek: 20/7/2017-7035/15 md.) Olayın daha fazla araştırılmasına ihtiyaç duyulmadan davanın reddine karar verilmesi veya güvenlik tedbirlerine ilişkin hatalı kararın düzeltilmesi gereken hâllerde hukuka aykırılığın düzeltilerek istinaf başvurusunun esastan reddine,

e) İlk derece mahkemesinin kararında 289. maddenin birinci fıkrasının (g) ve (h) bentleri hariç diğer bentlerinde belirtilen bir hukuka aykırılık nedeninin bulunması hâlinde hükmün bozulmasına ve dosyanın yeniden incelenmek ve hükmolünmek üzere hükmü bozulan ilk derece mahkemesine veya kendi yargı çevresinde uygun göreceği diğer bir ilk derece mahkemesine gönderilmesine, (3) (4)

f) (Ek bent: 17/10/2019-7188 S.K./27. md) Soruşturma veya kovuşturma şartının gerçekleşmediğinin veya ön ödeme ve uzlaştırma usulünün uygulanmadığının anlaşılması ya da davanın ilk derece mahkemesinde görülmekte olan bir dava ile birlikte yürütülmesinin zorunlu olması hâlinde hükmün bozulmasına ve dosyanın yeniden incelenmek ve hükmolünmek üzere hükmü bozulan ilk derece mahkemesine veya kendi yargı çevresinde uygun göreceği diğer bir ilk derece mahkemesine gönderilmesine,

g) Diğer hâllerde, gerekli tedbirleri aldıktan sonra (...) davanın yeniden görülmesine ve duruşma hazırlığı işlemlerine başlanmasına,(2)(3)

(2) (Ek: 18/6/2014-6545/77 md.) Duruşma sonunda bölge adliye mahkemesi istinaf başvurusunu esastan reddeder veya ilk derece mahkemesi hükmünü kaldırarak yeniden hüküm kurar.

(3) (Ek: 20/7/2017-7035/15 md.) Birinci ve ikinci fıkra uyarınca verilen kararların sanık lehine olması hâlinde, bu hususların istinaf isteminde bulunmamış olan diğer sanıklara da uygulanma olanağı varsa bu sanıklar da istinaf isteminde bulunmuşçasına verilen kararlardan yararlanırlar.

Madde 284; - (1) Bölge adliye mahkemesi karar ve hükümlerine karşı direnilemez; bunlara karşı herhangi bir kanun yoluna gidilemez.

(2) İtiraz ve temyize ilişkin hükümler saklıdır.

Madde 289; - (1) Temyiz dilekçesi veya beyanında gösterilmiş olmasa da aşağıda yazılı hâllerde hukuka kesin aykırılık var sayılır:

a) Mahkemenin kanuna uygun olarak teşekkül etmemiş olması.

b) Hâkimlik görevini yapmaktan kanun gereğince yasaklanmış hâkimin hükme katılması.

c) Geçerli şüphe nedeniyle hakkında ret istemi öne sürülmüş olup da bu istem kabul olduğu hâlde hâkimin hükme katılması veya bu istemin kanuna aykırı olarak reddedilip hâkimin hükme katılması.

d) Mahkemenin kanuna aykırı olarak davaya bakmaya kendini görevli veya yetkili görmesi.

e) Cumhuriyet savcısı veya duruşmada kanunen mutlaka hazır bulunması gereken diğer kişilerin yokluğunda duruşma yapılması.

f) Duruşmalı olarak verilen hükümde açıklık kuralının ihlâl edilmesi.

g) Hükümün 230. madde gereğince gerekçeyi içermemesi.

h) Hüküm için önemli olan hususlarda mahkeme kararı ile savunma hakkının sınırlandırılmış olması.

i) Hükümün hukuka aykırı yöntemlerle elde edilen delile dayanması " şeklindedir.

İstinaf mahkemelerinin görev ve yetkilerine ilişkin yasal düzenlemeler hep birlikte incelendiğinde; 5271 sayılı CMK'nun 289. maddesinde belirtilen a-b-c-d-e-f ve i bentlerinde belirtilen hukuka aykırılık hallerinin bulunması halinde CMK'nun 280. maddesinin " e " bendi uyarınca ilk derece mahkemesi kararının bozulacağı ve dosyanın yeniden incelenmek ve hükmolünmek üzere hükmü bozulan ilk derece mahkemesine veya kendi yargı çevresinde uygun göreceği diğer bir ilk derece mahkemesine gönderilmesine karar verileceği, bozma nedenlerinin 289. maddenin a-b-c-d-e-f ve i bentlerinde belirtilen hallerle sınırlı tutulduğu anlaşılmaktadır.

İstinaf mahkemelerinin 289. maddenin a-b-c-d-e-f ve i bentlerinde belirtilen bozma nedenleri dışında bozma yetkisi bulunmadığından, bu haller dışında CMK'nun 280. maddesinin b ve c maddeleri uyarınca istinaf başvurusunun reddine, diğer hallerde ise 280. maddenin " g "

bendi uyarınca gerekli tedbirleri aldıktan sonra davanın yeniden görülmesine ve duruşma hazırlığı işlemlerine başlaması gerekmektedir.

5271 sayılı CMK'nun 284. maddesinde ise bölge adliye mahkemesi karar hükümlerine direnilemeyeceği belirtilmiştir. Söz konusu direnme kararı CMK'nun 289. maddesinde belirtilen a-b-c-d-e-f ve i bentlerinde belirtilen ve kesin hukuka aykırılık halleri olarak kabul edilen bozma nedenlerinin bulunması halinde verilen bozma kararlarına karşı direnilemeyeceği hususunu kapsamaktadır. Uygulamada ise bölge adliye mahkemeleri söz konusu direnme kararını çok geniş yorumlamakta ve suç vasfına yönelik olarak da bozma kararları vermekte, bazı durumlarda yerel mahkeme kararında herhangi bir eksiklik bulunmadığı halde beraat veya mahkumiyet kararı verilmesi gerekçesiyle yerel mahkeme kararları bozulmakta ve bu durum CMK'nun 284. maddesinde düzenlenen bozma yasağı kuralı kullanılmak suretiyle yapılmaktadır.

İstinaf mahkemelerinin suçun hukuki vasfının tespiti ve suçun nitelemesine yönelik bozma kararı verme yetkisi bulunmamaktadır. Mahkememizde yargılaması yapılan dava konusu somut olayda olduğu gibi mahkememizce silahla tehdit kabul edilen eylemin başka bir suç kabul edilmesi halinde istinaf mahkemesince yapılması gereken işlem CMK'nun 280. maddesinin " g " bendi uyarınca duruşma açılarak yeniden karar verilmesidir. Bozma kararı verilerek yerel mahkemeye ne şekilde karar verileceği şeklinde emir ve talimat içeren mahiyette bozma kararı verilmesi de yasaya aykırıdır.

1982 Anayasasının 138. maddesine göre " Hakimler, görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanı kanaatlerine göre hüküm verirler. Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hakimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz" şeklindeki düzenleme gereğince hakimlerin hukuka uygun olarak vicdani kanaatlerine göre hüküm verecekleri belirtilmiştir. Mahkemenin vicdani kanaati dışında istinaf mahkemesinin bozma yetkisini usule aykırı şekilde kullanarak verdiği talimat doğrultusunda karar vermesi de bu yasal düzenlemeye aykırılık teşkil edecektir. Hiçbir mahkeme ve hakimin vicdani kanaati ve yasal düzenlemelere aykırı olarak karar vermesi istenemez. İstinaf mahkemesince hukuka aykırı şekilde bozma kararı verilerek mahkemelere ne şekilde karar verecekleri konusunda emir ve talimat vermesi Anayasaya aykırı olup, bu durum Anayasasının 138. maddesinde düzenlenen yasal düzenlemelere aykırılık teşkil etmektedir. Bu nedenle istinaf mahkemelerinin CMK'nun 289. maddesinin a-b-c-d-e-f ve i maddelerinde düzenlenen bozma yetkisine dayanarak verdiği kararlara karşı direnilemeyeceği hükmünü düzenleyen 5271 Sayılı CMK nun 284. maddesinin geniş yorumlanmak suretiyle Anayasaya aykırı olarak yerel mahkemelere emir ve talimat verilecek şekilde kullanılması nedeniyle iptaline karar verilmesi gerekmektedir. Yerel mahkemelerin Yargıtay kararlarına karşı direnme yetkisi bulunmakta iken istinaf mahkemeleri tarafından verilen kararlara karşı direnme yasağının getirilmesi de istinaf mahkemelerinin bozma yetkilerinin sadece CMK'nun 289. maddesinin a-b-c-d-e-f ve i maddelerindeki hukuka aykırılık halleri ile sınırlı tutulmasıdır. Bu hususlar dışında istinaf mahkemelerine bozma yetkisi kanun koyucu tarafından verilmediğinden, direnme yasağına ilişkin düzenleme bu amaçla getirilmiştir. Ancak söz konusu direnme yasağı düzenlemesi amacı dışında genişletilmek suretiyle istinaf mahkemelerince bozma kararları verilmektedir. Bu nedenle söz konusu yasal düzenlemenin Anayasaya aykırı olması nedeniyle Anayasasının 152. maddesi uyarınca ilgili yasa maddesinin iptali amacıyla müracaatta bulunulması zorunlu hale gelmiş olup, söz konusu yasal düzenlemenin iptali amacıyla işbu iptal başvurusu yapılmıştır.

Esas Sayısı : 2023/75

Karar Sayısı : 2023/76

TALEP : 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 284. maddesinde düzenlenen "direnme yasağı " başlıklı hükmünün Anayasanın 138. maddesine aykırılık teşkil etmesi nedeniyle İPTALİNE karar verilmesi hususu saygıyla arz ve talep olunur.”